

Historien om Blanken

I gamle dager kunne taterplagen til sine tider være nokså følsom i kystbygdene. Det var ikke sjelden at hele flokker av fantefolk fór gård i mellom på Innhitra, hvor de var mest utsatt for tater. Ofte kunne to og tre familier fare rundt sammen, og på mer avsidesliggende steder, oppførte de seg brautende og truende.

For vel hundre år siden kom en gang et stort taterfølge til Jøssenøya. Det var om sommeren, og husbonden var sammen med drengen rodd til vestsiden av øya for å sette laksenot. Kona var alene heime, og hun "ventet seg" i de dager. Fantene kom opp sjøveien, og gikk rett inn i stua der de kommanderte kona til å setta fram mat. Og de forlangte hva de ville ha: spekekjøtt, godt smør, melkbonke og flatbrød. Den vettskremte kona prøvde så godt hun kunne å etterkomme taternes ønske. Men da taterkallene, som hadde sesset seg på langbenken ovenfor bordet, tok fram lange tollekniver og begynte å kvesse dem på brynet, da ble det for mye for kona. Hun kravlet seg opp på loftet og i seng, for nå fikk hun de første veene.

Tilfeldigvis hadde mannen hennes glemt et tau i laksenota og tok snarveien heim over øya. Han fikk høre så underlig ståk og styr inne fra stua og sprang inn. Der satt fantene rundt bordet og gasset seg av maten hans. Han spurte først om de godvillig kunne tenke seg og forsvinne. Men det måtte skje brennfort, sa han. Svaret han fikk, var hånlige tilrop og ukvemsord. Da tok husbonden en av benkene, og med den ryddet han stua etter et hardt basketak. Verst var det å få "fantefillene" ut, men til slutt var alle sopt ut. Hujende og skrikende drog de seg ned til båtene sine, mens de alt i ett slengte voldsomme forbannelser over den ugjestfrie husbonden.

Den mest illgjetne fanten i begynnelsen av 1800-årene, var en som ble kalt "Blanken". Han levde så å si av innbrudd og tyveri, og ved å snyte folk opp i stry på tvilsom handel. Han fartet mye rundt i Hemne-distriktene, og kunne nå og da ta seg en tur til Innhitra. Han var slu og durkdreven som få, og det hendte at han var beveget med ei munnladningsrifle. Folk var redd mannen med våpenet, men det var vanskelig å påføre han alle de lovbrudd han ble mistenkt for. Han hadde evnen til å dekke seg.

En dag kom Blanken roende til Aunøya. Han ville prøve Daniel Strøm i kortspill. Han var da omkring de 70, men hadde ikke glemt sine gamle kunster med kortleiken, så snart spillet var i gang. Tateren hadde plasert seg på en stol framfor det svære bordet, mens Daniel Strøm satt på langbenken oppe ved vegg. De spilte om penger, og Blanken tapte stadig. Til sist ble han flygende sint, kastet kortene og trykte bordet opp mot vegg, så Strøm fikk bordkanten klemt mot magen. Det ble et svare rabalder inne i stua. Sara, konen til Daniel Strøm, kom farende inn fra kjøkkenet for å se hva som stod på. Daniel hev etter pusten, og var blå og gul i ansiktet. Her var gode råd dyre. I kroken ved døren fikk Sara øye på mangletrærne. Hun tok manglekabben og slo til Blanken i hodet så han sjanglet og falt sammen på gulvet. Da Daniel Strøm kom seg fri, tok det ikke lang tid før han kom til seg selv igjen. Og sammen med kona drog de tateren ut gjennom dørene.

En sommerdag var Sten Eriksen Strøm på Ballsnes ute i marka for å lete etter hesten sin, som gikk på beite. Da han kom fram til ei myrglenne, fikk han se en mann som stod og tuklet med hesten. Det var Blanken. Hesten hadde en uvanlig fin messingbjelle, og det var den fanten hadde lyst på. Sten Strøm tok en trelurk, som han gjemte bak seg. Så gikk han fram. Goddag og segn arbeide, sa han. De e`vakker hest du har, sjer æ. Med det samme drog han til slarken med åverget, og Blanken stupte overende. Sten Strøm krafset til seg messingbjella, tok hesten ved pannluggen og drog på heimvei. Tateren kom seg opp, og kom seg fort inn i skogen.

Senere spurtes det om innbrudd og tyveri på Magerøya, og folk tenkte straks på Blanken. Mann og mann i mellom ble det sagt at denne tateren var blitt lyst utlegg, så det var bare å skyte eller slå ihjel farken, og det ustraffet. Eieren av Magerøya, Daniel Eriksen Strøm. Bestemte seg for å ta et kraftig og endelig oppgjør med Blanken. Daniel var bror til Sten på Balsnes, og sønnsønn av Daniel Strøm på Aunøya. Daniel ladet rifla si og la seg på lur i en garndunge i naustet. Der hadde han god utsikt over sundet. Men Blanken kom ikke. Nettene var kan hende for lyse nå i sommertiden, for en tyv. Men Daniel Strøm hadde fått blod på tann, så han holdt ut. Natte etter natt lå han i garndungen og ventet. Så hendte det en kveld, like over midnatt, at en båt kom innover vågen. En mann satt i hamlerummet og rodde. Et drygt stykke fra land satte han seg på baktofta og hamlet forsiktig, nesten lydøst gled båten innover i retning av naustet. Strøm så straks at det var Blanken, og rifla hadde fanten ved siden av seg på tofta. Vaktmannen i naustet hadde satt på ny fenghette og satte hanen i halvspenn. Noen få alner nærmere nå, og det ville smelle fra naustdøra. Da med ett bråstanste Blanken hamlinga, så seg hastig

omkring, så om han været fare, tok noen åretak bakover og kastet seg så rundt på framtofta. Han rodde så det fosset for båten ut sundet, og Daniel Magerøy fikk ikke gjort opp med Blanken.

Ikke så lenge etter forsvant ei jente i Hemnetraktene. Hun var som sunket i jorden, og folk mente at Blanken hadde vært på ferde igjen. Kunne han virkelig ha drept henne og senket liket i sjøen? Og hva kunne grunnen i tilfelle være?

Noen uker senere kom jenten roende fra en av de avsidesliggende holmer i Trondheimsleia. Da hun kom fram til folk, kunne hun fortelle at Blanken hadde truet henne ned i båten sin, og så rodd bort til henne. For å berge livet, hadde hun ikke våget å skrike om hjelp. På holmen hadde fanten passet nøye på henne, så hun ikke kunne lure seg unna ned til båten, verken dag eller natt. En varm sommerdag hadde han likevel sovnet så godt i graset, at jenten kom seg i båten og støtte fra land. Og hun rodde for livet. Senere ut på sommeren var det to behjertede karer som rodde utover for å undersøke saken nærmere. Da gikk de forsiktig til verks, for de visste at Blanken ikke ville vike tilbake for å bruke børsa, om han fant det nødvendig. Det var fredlig og stille på holmen. Men de hadde ikke gått så lenge omkring der, før de fant Blanken liggende død. Det så ut til at han hadde sultet i hjel. Folk påstod at det "han hadde ete tå sæ fengran før dauen tok`n"

En dag i året 1831 kom Sten Strøm til lensmannen. Han meldte fra om likfunnet. Lensmannen ble med ut på øya der liket lå. Der fant de også eiendeler til Blanken. Det var en tomtønne, en halvtønne med noe mel i, to kagger, ei bomme med lås og jern, og fiskesnøre. Børsa er ikke nevnt i skifteprotokollen. Hva fanten het, visste Sten Strøm ikke, annet en fornavnet. Noen kalte han for fant-arnt, andre pjesk-arnt, det siste tyder på at han var av finnætt. Sten Strøm som hadde funnet liket, ble pålagt etter gammel lov å syte for å få det begravet. Lensmannen påla han også å ta klærne av liket, vaske og stelle det til registreringen i dødsboet kunne holdes. Og den ble virkelig holdt! I skifteprotokollen for Fosen heter det:

"Registrering efter omflakkende person, Pjesk-Arnt, som Sten Strøm fandt død på Øen". Bommen med lås og jern ble taksert til 36 skill., tomtømmen var god til 12 skill., halvtønningen med litt mel i, til 16 skill., og de to kaggene til 48 skill. Og så ble ei svart brok, trøya og vest, strømper og lærsko, skjorte og andre ting taksert, den gamle båten også. I alt hadde dette merkelige dødsboet aktiva til 4 spd. 99 skill. Sten Strøm hadde regnet seg 5 spd. 68 skill., for kiste, gravferd og for sin umak. Embetsmennene var generøse og lot Sten Strøm få beholde hele boet etter Fant-Arnt, mens de selv denne gang ikke kunne regne seg et rødt øre for skifteforretningen. Hvis de da ikke sendte en regning til fattigkommisjonen – Hvem vet?

Denne artikkelen er hentet fra bygdeboken Hitra, Øya og folket, bind 1, 1958 skrevet av Maurits Fugelsøy